

Bok

Lidelsens identitet

Bjørnar Olsen
Sjefredaktør

Det er vanskelig nok å være foreldre til barn som er tilnærmet lik en selv. Hva da når eplet faller langt fra stammen?

ANDREW SOLOMON

Langt fra stammen Press forlag, 2013 991 sider

FORSKJELLIGHETEN ER journalisten Andrew Solomons utgangspunkt for å utforske foreldreskapets to uforenlige drømmer: Drømmen om at barnet skal ligne en selv, og ønsket om å få selvstendige barn som er frie og tar egne valg. Motsetningen skaper både smerte og forvirring i foreldres og barns liv. Men vi er dømt til å leve med den.

Solomons metode er å ta tak i «de barna som er virkelig annerledes». For i de spissede situasjoner får man gjerne klarere bilde av allmenne fenomener: «Foreldrerollen blir overspilt når man får uvanlige barn.» Gjennom mange år intervjuet han mer enn tre hundre familier som har møtt og levd med annerledeshet. Det handler om familier med barn som for eksempel er døve eller autister, vidunderbarn eller kriminelle, funksjonshemmede eller voldtektsunnfanget. Og hele tiden sikter han mot å forstå hvordan mennesker forsoner seg også med dyptgående forskjeller mellom foreldre og barn. Eget liv trekkes også inn prosjektet: første kapittel heter «Sønn», og handler blant annet om forfatterens vei mot å erkjenne sin homofili. Siste kapittel heter «Far», og handler om at han selv blir far – gjennom surrogatmor og en mildt sagt kompleks familiestruktur.

Råstoffet til boken utgjorde 40 000 sider. Da er det ikke så verst å komprimere boken til knappe 1000 sider, fotnoter og register inkludert. Likevel oppleves boken som for lang. Alle kapitlene faller inn på samme lengdemal: 60 sider. I noen tilfeller er det passe, som i kapitlet «Døv». I andre tilfeller får man opplevelsen av at temaet tværes unødvendig ut, som i kapitlet «Vidunderbarn».

Men kanskje boken ikke skal vurderes som en playlist på en mp3-spiller, hvor man kun velger seg de låtene man liker aller best. Kanskje den heller skal vurderes som et album, hvor man også må ta med på kjøpet det litt svake tredjesporet på B-siden. Slik får man i beste fall utfordret sin egen musikksmak, i verste fall gitt anledning til å hente seg en kaffe. Men selv som album betraktet er det for ujevnt. Få artister slipper unna med dobbelt-LPer, og her snakker vi om et trippel-album. En strammere produksjon hadde absolutt vært på sin plass.

Likevel, det er nok av setninger, avsnitt og kapitler som stikker seg positivt ut i boka. Som det etiske minefeltet han tegner opp når han forteller om arvbare tilstander. Her leser vi om funksjonshemmede foreldre som velger å få barn som ligner på dem selv, og legger samtidig inn et avsnitt om at designerbarn har kommet for å bli. Videre peker han på at mennesker som selv har arvbare tilstander, trolig vet mer om ulemper og gode sider ved å leve med tilstanden enn folk uten tilstanden gjør. Men samtidig finner han det urovekkende at enkelte funksjonshemmede foreldre ikke virker mer opptatt av de fysiske smertene deres egne barn da kan komme til å slite med. Ens egen moralske retningssans både skjerpes og går i spinn i slike partier.

Det norske forlaget burde også tatt jobben med en lett tilpasning til norske forhold her og der. Man kan hoderystende lese om amerikanske ungdomsfengsler, men hvordan er det i Norge? Å lese kapitlet om unge kriminelle og deres foreldre er nok ingen dum lesning for politikere som er i overkant ivrige på straff fremfor behandling. Men kapitlet ville fått enda større kraft med en fotnote eller to som trakk en tråd eller tre inn i norsk kriminalomsorg.